

Байло О. О.
аспірант ФММ
ORCID: 0000-0003-4688-6401;

Кузнєцова К. О.
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри менеджменту підприємств,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0003-0162-1071

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Прагнення України до інтеграції в Європейський Союз (ЄС) зумовило необхідність проведення комплексних реформ у різних секторах економіки, зокрема у відновлюваній енергетиці. Приведення у відповідність законодавства України до директив ЄС не лише сприяло зближенню нормативно-правової бази, але й також залучило фінансові інвестиції та покращило технологічну співпрацю з іншими країнами. Це має вирішальне значення для стратегічного розвитку українських підприємств у сфері відновлюваної енергетики.

Станом на початок 2024 року загальна потужність об'єктів відновлюваної енергетики в Україні досягла 8 773 МВт, що на 238 МВт більше, ніж у 2022 році. У 2023 році частка ВДЕ, включаючи великі гідроелектростанції, становила 22 % від загального виробництва електроенергії в Україні. У 2023 році обсяг виробництва електроенергії з відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) залишився на рівні 8 млн МВт-год. Найбільше зниження виробництва зафіксовано на вітрових електростанціях – на 43 %, тоді як інші види ВДЕ показали зростання від 10 % до 61 %. У серпні 2024 року уряд України затвердив інвестиційний план вартістю \$20 млрд, спрямований на збільшення частки відновлюваної енергії до 27 % у загальному енергобалансі країни до 2030 року [1]. Ці дані відображають поточний стан та динаміку розвитку відновлюваної енергетики в Україні, підкреслюючи як досягнення, так і виклики, що стоять перед галуззю.

Європейська інтеграція вимагає гармонізації енергетичної політики України з директивами Європейського зеленого курсу (ЄЗК). В основі ЄЗК лежить декарбонізація та сталий розвиток енергетики, що спонукає Україну до прийняття аналогічних цілей. Потенціал України у виробництві відновлюваних газів, таких як біометан і водень, позиціонує її як стратегічного партнера для досягнення цілей енергетичного переходу ЄС. Тому вже у лютому 2023 року Україна та ЄС уклали Меморандум про взаєморозуміння щодо стратегічного партнерства у сфері біометану, водню та інших синтетичних газів, спрямований на розвиток та експорт цих відновлюваних джерел енергії. Також у масштабних планах окреслено наступне: декарбонізація, досягнення кліматичної нейтральності нашого континенту, інтеграція ринку, зменшення залежності від імпорту викопного палива, стимулювання економічного відновлення [2]. Такі угоди сприяють прийняттю узгодженої з ЄС нормативно-правової бази, що підвищує зокрема конкурентоспроможність українських підприємств відновлюваної енергетики, а також стимулюють економічне зростання шляхом енергетичної диверсифікації у загальному.

Інтеграція з ЄС також передбачає модернізацію енергетичної інфраструктури України відповідно до європейських стандартів. Важливим кроком стала синхронізація української електромережі з Європейською мережею операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E) у 2022 році. Ця інтеграція полегшує торгівлю електроенергією між Україною та країнами ЄС, сприяючи енергетичній безпеці та стабільності ринку. Крім того, децентралізація виробництва енергії за рахунок відновлюваних джерел, таких як вітер і сонце, підвищила стійкість до зовнішніх збоїв, оскільки ці системи є менш вразливими до централізованих атак [3].

Європейська інтеграція залучила значну фінансову підтримку для відновлюваної енергетики України. У 2024 році ЄС виділив 1,4 млрд євро у вигляді гарантій та грантів на ремонт, реконструкцію та розвиток енергетичної інфраструктури України, включаючи проекти з відновлюваної енергетики. Крім того, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) планує виділити близько 1 млрд євро у 2025 році на допомогу у відновленні пошкодженого війною енергетичного сектору України та підвищення енергетичної стійкості [4]. Ці інвестиції дозволять підприємствам відновлюваної енергетики розширити свою діяльність за рахунок впровадження передових технологій та збільшення виробничих потужностей.

Незважаючи на переваги євроінтеграції, проблеми залишаються у самій країні (див. табл. 1).

Таблиця 1 – Виклики для підприємств відновлювальної енергетики

№	Виклики	Характеристика
1	Пошкодження інфраструктури	Енергетичні об'єкти є однією з основних цілей ворога, що призводить до нестабільності енергопостачання та необхідності постійних зусиль з реконструкції
2	Прогалини в політиці та регулюванні	Приведення енергетичного сектору України у відповідність до правових та екологічних стандартів ЄС вимагає далекосяжних реформ. Однак фрагментарне регулювання, бюрократичні затримки та непослідовні механізми стимулювання продовжують перешкоджати довірі інвесторів
3	Фінансові обмеження	Розвиток відновлюваної енергетики є капіталомістким. Через обмежений доступ до внутрішнього фінансування та політичні ризики, що відлякують деяких іноземних інвесторів, фінансування залишається недостатнім
4	Технологічна залежність	Сектор відновлюваної енергетики України все ще значною мірою залежить від імпорتنих технологій та досвіду, що підвищує вразливість до перебоїв у ланцюжку поставок

Джерело: сформовано авторами.

Для пом'якшення цих викликів та прискорення стратегічного розвитку сектору відновлюваної енергетики України в умовах інтеграції до ЄС рекомендуються наступні заходи:

- прискорити прийняття узгодженої з ЄС політики у сфері відновлюваної енергетики;
- забезпечити прозорі системи аукціонів для проєктів зеленої енергетики;
- гармонізувати природоохоронне законодавство та спростити процеси ліцензування;
- сприяти співпраці між урядом, приватними інвесторами та міжнародними інституціями;
- використовувати інструменти змішаного фінансування для зменшення інвестиційних ризиків та залучення приватного капіталу;
- підтримувати науково-дослідні розробки в галузі сонячної, вітрової та біоенергетики через співпрацю між університетами та промисловістю;
- заохочувати місцеве виробництво компонентів ВДЕ для зменшення залежності від імпорту;
- інтегрувати рішення з раціонального зберігання енергії для забезпечення гнучкості та стабільності;
- сприяти розвитку ефективного розподілу енергоресурсів по всій території країни для посилення енергетичної безпеки;
- розробити інструменти зниження ризиків, щоб знизити вартість капіталу;
- використовувати усі можливі інструменти фінансування ЄС та міжнародні фінансові інструменти для «зеленого» переходу.

Ці рекомендації необхідні не лише для невідкладного відновлення енергетичної інфраструктури України, але й закладають основу для довгострокового сталого розвитку відповідно до Європейського зеленого курсу. Європейська інтеграція має безпосередньо значний вплив на стратегічний розвиток підприємств відновлюваної енергетики в Україні, сприяючи узгодженню нормативно-правової бази у даній сфері, залученню додаткових інвестицій, модернізації інфраструктури, перегляду підходів до управління та розширенню ринкових можливостей. Хоча виклики залишаються, подальша співпраця з ЄС та дотримання стратегічних рекомендацій можуть позиціонувати Україну як ключового гравця в європейському секторі відновлюваної енергетики.

Список використаних джерел

1. Green generation capacity increased to 8.7 GW in 2023. Infographic. EcoPolitic. URL: <https://ecopolitic.com.ua/en/news/v-ukraini-u-2023-roci-potuzhnosti-zelenoi-generacii-zrosli-do-8-7-gvt-infografika-2/> (the date of application: 05.04.2025).
2. Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом щодо стратегічного партнерства у сфері біометану, водню та інших синтетичних газів вже опублікований на сайті Європейської Комісії. UABIO - Біоенергетична асоціація України. URL: <https://uabio.org/news/14401/> (дата звернення: 05.04.2025).
3. Синхронізація української енергосистеми з електромережею ENTSO-E – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Синхронізація_української_енергосистеми_з_електромережею_ENTSO-E (дата звернення: 06.04.2025).
4. Європейська правда. ЄБРР у 2025 році надасть Україні 1 млрд євро на відновлення енергетики. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/04/2/7208628/> (дата звернення: 06.04.2025).